

Rolnummer 6185
Arrest nr. 99/2016 van 30 juni 2016

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 54ter, § 3, eerste lid, van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen (thans : artikel 153, § 3, eerste lid, van de wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen, gecoördineerd op 10 mei 2015), gesteld door de Franstalige Rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en E. De Groot, en de rechters L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Moerman, E. Derycke en F. Daoût, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij vonnis van 1 april 2015 in zake Fabian Hellebois en anderen tegen de Belgische Staat, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 20 april 2015, heeft de Franstalige Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 54ter, § 3, eerste lid, van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de geneeskunst, de verpleegkunde, de paramedische beroepen en de geneeskundige commissies de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 23, derde lid, 1°, van de Grondwet en met artikel 6 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, doordat het eist, van de personen die niet voldoen aan de in artikel 24, § 2, tweede lid, gestelde kwalificatievoorwaarden, dat zij beschikken, om hun activiteit te blijven verrichten onder dezelfde voorwaarden als de beoefenaars die over een erkenning beschikken, over een ervaring van drie jaar op datum van 2 juli 1997, terwijl de erkenningsprocedure pas op 1 september 2010 effectief is geworden, en doordat die bepaling dus, enerzijds, de personen die op datum van 2 juli 1997 over drie jaar ervaring beschikten, die verworven rechten kunnen genieten los van hun (eventuele) latere ervaring (tussen 1997 en 2010) en, anderzijds, de personen die op datum van 2 juli 1997 niet over drie jaar ervaring beschikten, die geen verworven rechten kunnen genieten terwijl zij op datum van 1 september 2010 over drie jaar (of zelfs meer) ervaring beschikken, verschillend behandelt ? ».

Memories en memories van antwoord zijn ingediend door :

- Fabian Hellebois, Joël Bruyère, Martine Fobelets, Marie-Hélène Roseau, Nathalie Moreels, Delphine Cacheux, Corinne Messelier, Sara Carreras Lecoq, de vzw « Clinique Saint-Pierre » en de vzw « Clinique Maternité Sainte-Elisabeth », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. F. Tulkens en Mr. M. Vanderstraeten, advocaten bij de balie te Brussel;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. E. Jacobowitz, advocaat bij de balie te Brussel.

Bij beschikking van 20 april 2016 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en A. Alen te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 11 mei 2016 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Ingevolge het verzoek van de Ministerraad om te worden gehoord, heeft het Hof bij beschikking van 11 mei 2016 de dag van de terechtzitting bepaald op 1 juni 2016.

Op de openbare terechtzitting van 1 juni 2016 :

- zijn verschenen :

. Mr. F. Tulkens, voor Fabian Hellebois, Joël Bruyère, Martine Fobelets, Marie-Hélène Roseau, Nathalie Moreels, Delphine Cacheux, Corinne Messelier, Sara Carreras Lecoq, de vzw « Clinique Saint-Pierre » en de vzw « Clinique Maternité Sainte-Elisabeth »;

. Mr. C. Caillet, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. E. Jacobowitz, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en A. Alen verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

In het geschil voor de verwijzende rechter staan acht farmaceutisch-technisch assistenten, die een ervaring van vijf jaar tot meer dan negentien jaar kunnen doen gelden op 1 mei 2014, en twee ziekenhuisinstellingen waarin de eerste acht eisers werken, tegenover de Belgische Staat.

Ter uitvoering van artikel 6 van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 bepaalt artikel 3 van het koninklijk besluit van 5 februari 1997, dat op 12 juli 1997 in werking is getreden, de kwalificatievoorwaarden waaraan de farmaceutisch-technisch assistenten moeten voldoen. Bovendien bepaalt artikel 24 van het koninklijk besluit nr. 78, zoals gewijzigd bij artikel 177 van de wet van 25 januari 1999, dat het beroep van farmaceutisch-technisch assistent slechts mag worden uitgeoefend indien men houder is van een erkenning afgegeven door de minister van Volksgezondheid. Artikel 54*ter* van het koninklijk besluit nr. 78, zoals ingevoegd bij artikel 16 van de wet van 19 december 1990 en gewijzigd bij artikel 180 van de wet van 25 januari 1999, voorziet in een reeks afwijkingen op de vereiste om een erkenning te verkrijgen, onder meer voor de personen die, op het ogenblik waarop de lijst van de prestaties of de lijst van de handelingen in verband met het paramedische beroep waartoe zij behoren, wordt bekendgemaakt, sinds minstens drie jaar die prestaties of die handelingen hebben uitgevoerd.

De verwijzende rechter stelt niettemin vast dat de artikelen 177 en 180 van de wet van 25 januari 1999 pas op 18 augustus 2009 in werking zijn getreden, krachtens een koninklijk besluit van 6 juli 2009. Bovendien verplicht het derde lid van artikel 54*ter*, § 3, de betrokken personen om zich bekend te maken bij de minister van Volksgezondheid teneinde het voordeel van de verworven rechten te verkrijgen volgens een procedure die werd vastgelegd bij koninklijk besluit van 18 november 2004, maar die pas op 1 september 2010 in werking is getreden, zijnde bijna dertien jaar na de inwerkingtreding van de vereiste van erkenning.

Na te hebben verzocht om het voordeel van de verworven rechten, hebben sommige eisers slechts een voorlopige erkenning, geldig tot 31 augustus 2016, verkregen, waarbij hun is gevraagd om tegen die datum een aanvullende opleiding te volgen, om reden dat alleen de assistenten die verworven rechten genieten op 2 juli 1997 – datum van bekendmaking van het koninklijk besluit van 5 februari 1997 – ertoe gemachtigd zouden zijn hun beroep te blijven uitoefenen. De raadsman van de verzoekers heeft een brief gericht aan de minister van Volksgezondheid met het verzoek de verworven rechten te herzien, hetgeen werd geweigerd. Bovendien zijn er sinds januari 2012 geen opleidingsmodules meer georganiseerd.

De voor de verwijzende rechter ingeleide dagvaarding strekt bijgevolg ertoe voor recht te horen zeggen dat artikel 54*ter*, § 3, van het koninklijk besluit nr. 78 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 23 van de Grondwet, schendt, en te laten vaststellen dat de eisende farmaceutisch-technisch assistenten over de nuttige ervaring beschikken om een definitieve erkenning te verkrijgen overeenkomstig de regeling van de verworven rechten. In uiterst ondergeschikte orde werd verzocht om een prejudiciële vraag te stellen aan het Grondwettelijk Hof.

De eisers verzoeken de verwijzende rechter de vaststelling van schending, vervat in de arresten nrs. 154/2002 en 183/2002, betreffende artikel 54*bis* van hetzelfde besluit - dat betrekking heeft op de verpleegkundigen - te transponeren naar artikel 54*ter* van het koninklijk besluit nr. 78. De verwijzende rechter is

van mening dat het probleem dat *in casu* voorligt erg vergelijkbaar is met de situatie die in de voormelde arresten wordt beoogd, maar dat het onderwerp van de vraag echter verschillend is, en heeft bijgevolg beslist aan het Hof de door de verzoekers gesuggereerde en hiervoor weergegeven prejudiciële vraag te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. De eisers voor de verwijzende rechter verzoeken het Hof de gestelde prejudiciële vraag bevestigend te beantwoorden.

Uit de parlementaire voorbereiding van de in het geding zijnde bepaling blijkt dat de afwijking van de erkenning ertoe strekte aan personen die hun activiteit sinds enige tijd uitoefenen de mogelijkheid te bieden om die te blijven uitoefenen, uitgaande van de oplossing die voordien was aangenomen voor de verpleegkundigen. In het licht van die verantwoording wordt een ervaring van drie jaar daadwerkelijke praktijk beschouwd als gelijkwaardig aan de beroepstitels die voortaan worden geëist.

Die afwijking werd ingevoegd in 1990, op een ogenblik dat de lijst van de handelingen in verband met het beroep van farmaceutisch-technisch assistent nog niet was bekendgemaakt, maar het was, volgens de bedoeling van de wetgever, heel duidelijk dat de vereiste van erkenning en de afwijkingen daarvan gelijktijdig met de bekendmaking van de handelingen in verband met de medische beroepen in werking moesten treden. De lijst van de handelingen in verband met het beroep van farmaceutisch-technisch assistent werd echter bekendgemaakt op 2 juli 1997, terwijl de bepalingen betreffende de erkenning pas op 18 augustus 2009 in werking zijn getreden, en de erkenningsprocedure was pas op 1 september 2010 definitief was.

Een letterlijke lezing van artikel 54ter heeft dus discriminerende gevolgen, zoals het Hof heeft geoordeeld in de arresten nrs. 154/2002 en 183/2002 wat betreft de overgangsregeling waarin artikel 54bis van hetzelfde besluit voor de verpleegkundigen voorziet. Het was immers niet mogelijk, vóór de inwerkingtreding van de drie besluiten van 5 februari 1997, van 18 november 2004 en van 6 juli 2009, de precieze inhoud van de handelingen die onder de apothekersassistentie vallen, te kennen, noch de procedure die moest worden gevolgd voor de personen die het voordeel van de verworven rechten wensten in te roepen overeenkomstig artikel 54ter. De titel van farmaceutisch-technisch assistent is bijgevolg pas op 1 september 2010 daadwerkelijk beschermd.

A.1.2. Het in aanmerking nemen van de datum van 2 juli 1997 leidt overigens tot twee incoherente en onevenredige situaties ten opzichte van het doel dat te dezen door de wetgever wordt nagestreefd : enerzijds zou de maatregel, door een ervaring van drie jaar op datum van 2 juli 1997 te eisen, tot voordeel kunnen strekken van personen die tussen 1997 en 2011 geen enkele handeling in verband met apothekersassistentie meer hebben uitgevoerd; anderzijds, wanneer wordt geëist dat de activiteiten in verband met apothekersassistentie nog worden uitgeoefend op het ogenblik dat de aanvraag wordt ingediend (zijnde uiterlijk op 31 augustus 2011), komt dat erop neer dat een nuttige ervaring wordt vereist die veel langer is dan drie jaar, terwijl die duur was gekozen om samen te vallen met de regeling die was bepaald voor de verpleegkundigen, en met de duur van de studies die toelaten het diploma van apothekersassistent te behalen met het oog op een beoefening in een ziekenhuis.

Die incoherentie wordt versterkt door het feit dat de personen die voldoen aan de voorwaarden van een andere afwijkende regeling (bijvoorbeeld die welke werd ingevoerd bij artikel 54ter, § 2, van het koninklijk besluit nr. 78 voor de personen die houder zijn van een gelijkwaardig diploma dat binnen de zes jaar is behaald), het voordeel van de spildatum van 1 september 2010 kunnen genieten.

A.2.1. De Ministerraad is van mening dat de overwegingen die in de arresten nrs. 154/2002 en 183/2002 zijn uiteengezet, *in casu* niet kunnen worden overgenomen omdat de situatie van de verpleegkundigen, die het voorwerp heeft uitgemaakt van de arresten nrs. 154/2002 en 183/2002, verschilt van de situatie van de farmaceutisch-technisch assistenten.

Het Hof heeft immers, in die arresten, rekening gehouden met het feit dat, op het ogenblik dat de ervaring werd geëist, het niet mogelijk was de precieze inhoud van de verpleegkunde te kennen, terwijl te dezen de precieze inhoud van de technische prestaties en van de handelingen die aan de farmaceutisch-technisch assistenten worden toevertrouwd, bekend is sinds 2 juli 1997. Vanaf die datum was het mogelijk, voor de eisers

die niet aan de kwalificatievoorwaarden voldeden, hetzij dat beroep op te geven, hetzij een studie aan te vatten om de in het besluit opgesomde diploma's te behalen, zodat de wetgever geen maatregel heeft genomen die van dien aard is dat afbreuk kan worden gedaan aan de rechtmatige verwachtingen van de betrokkenen.

De Ministerraad herinnert overigens eraan dat de procedure voor de erkenning van de farmaceutisch-technisch assistenten volkomen losstaat van de erkenning en de bescherming van de titel van farmaceutisch-technisch assistent.

A.2.2. In elk geval worden de vergeleken partijen niet gediscrimineerd.

Het verschil in behandeling steunt immers op een objectief criterium, namelijk het feit dat de farmaceutisch-technisch assistenten, op het ogenblik dat de lijst van de prestaties of de lijst van de handelingen van de farmaceutisch-technisch assistenten wordt bekendgemaakt, die prestaties of die handelingen al dan niet sinds minstens drie jaar hebben uitgevoerd.

In die context volstaat het voor die farmaceutisch-technisch assistenten niet dat zij op 2 juli 1997 over een ervaring van drie jaar beschikken om de regeling van de verworven rechten te genieten; de farmaceutisch-technisch assistenten die hun activiteit niet meer zouden hebben uitgeoefend sinds 1997 kunnen hun erkenning verliezen krachtens artikel 12, § 1, van het koninklijk besluit van 18 november 2004, en zij moeten overigens hun kennis onderhouden en bijwerken, overeenkomstig artikel 3 van het koninklijk besluit van 5 februari 1997.

Er kan bijgevolg geen sprake zijn van discriminatie tussen de personen die de regeling van de verworven rechten kunnen genieten omdat zij meer dan zestien jaar geleden het beroep van apothekersassistent hebben uitgeoefend, en de personen die een recente ervaring van meer dan drie jaar in het beroep van farmaceutisch-technisch assistent kunnen doen gelden. De farmaceutisch-technisch assistenten die een ervaring kunnen aanvoeren die is opgedaan na 1997, kenden de kwalificatievoorwaarden voor de uitoefening van hun beroep, of moesten die in elk geval kennen.

Ten slotte is het verschil in behandeling gerechtvaardigd omdat de farmaceutisch-technisch assistenten die op 2 juli 1997 drie jaar ervaring hadden, vóór die datum niet moesten voldoen aan de kwalificatievoorwaarden aangezien deze niet bestonden, terwijl de farmaceutisch-technisch assistenten die op 1 september 2010 drie jaar ervaring hadden, vóór die laatste datum wel moesten voldoen aan de kwalificatievoorwaarden.

A.3. In zijn memorie van antwoord stelt de Ministerraad het Hof ervan in kennis dat, ingevolge de coördinatie bij koninklijk besluit van 10 mei 2015, in werking getreden op 28 juni 2015, het in het geding zijnde artikel 54ter thans is opgenomen in artikel 153 van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen.

Voor het overige verwijst hij naar de inhoud van zijn memorie.

A.4.1. In hun memorie van antwoord zijn de eisers voor de verwijzende rechter van mening dat de prejudiciële vraag in die zin moet worden begrepen dat zij ook betrekking heeft op de grondwettigheid van artikel 153 van de wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen. Die uitbreiding van het onderwerp van de prejudiciële vraag brengt ten gronde geen enkele wijziging van de door de verwijzende rechter gestelde vraag met zich mee.

A.4.2. Zij weerleggen het argument van de Ministerraad volgens hetwelk de erkenning van de beoefenaars van de paramedische beroepen volkomen zou losstaan van de erkenning en de bescherming van de titel van farmaceutisch-technisch assistent.

Het is juist dat, sinds de inwerkingtreding, op 12 juli 1997, van het koninklijk besluit van 5 februari 1997, de eisers de opleidingsvoorwaarden kennen waaraan farmaceutisch-technisch assistenten moeten voldoen. Niettemin bestaat er een duidelijk verband tussen het koninklijk besluit van 5 februari 1997 en het in het geding zijnde artikel 54ter omdat de vrijstelling van erkenning vervat in die bepaling betrekking heeft op bepaalde personen die niet voldoen aan de vereiste kwalificatievoorwaarden. Sinds de bekendmaking van de wet van 19 december 1990, die artikel 54ter heeft ingevoegd, en vervolgens van de wet van 25 januari 1999, die artikel 54ter heeft vervangen, konden de eisers dus rechtmatig verwachten een erkenning te verkrijgen of ervan te worden vrijgesteld ondanks het feit dat zij niet geheel of gedeeltelijk voldoen aan de vereiste kwalificatievoorwaarden.

In 1999 had de Koning echter de erkenningsvoorwaarden nog niet vastgelegd, wat pas zal gebeuren bij een koninklijk besluit van 18 november 2004, dat op 1 september 2010 in werking is getreden wat het beroep van farmaceutisch-technisch assistent betreft. De in het koninklijk besluit van 5 februari 1997 opgesomde kwalificatievoorwaarden lieten de eisers voor de verwijzende rechter dus niet toe de door de Ministerraad vermelde keuze te maken, tussen het opgeven van hun beroep of het aanvatten van de studies om het vereiste diploma te behalen : pas op 1 september 2010 was de bescherming van de titel van farmaceutisch-technisch assistent definitief, en het is dus pas na die datum dat de vermelde keuze kon worden gemaakt. En dat is precies hetgeen het Hof heeft geoordeeld in de arresten nrs. 154/2002 en 183/2002.

A.4.3. De eisers voor de verwijzende rechter onderstrepen overigens dat aan de betrokkenen geen enkele procedure werd geboden om zich ervan te kunnen vergewissen dat zij voldeden aan de bij artikel 54ter opgelegde voorwaarde – een element dat het Hof ook heeft onderstreept in de arresten nrs. 154/2002 en 183/2002.

Bovendien verliep de tenuitvoerlegging van de vereiste van erkenning, door de FOD Volksgezondheid, zeer chaotisch en liet zij de eisers dus niet toe de omvang van hun rechten te beoordelen, noch met kennis van zaken een keuze te maken tussen het opgeven van hun beroep en het volgen van aanvullende opleidingen. Zo had de FOD, in januari 2012, aangegeven dat een definitieve erkenning zou kunnen worden verkregen mits men slaagt voor bepaalde specifieke opleidingsmodules, alvorens in november 2013 op zijn standpunt terug te komen door een diploma van farmaceutisch-technisch assistent te eisen.

A.4.4. De eisers voor de verwijzende rechter onderstrepen overigens dat, tot voor kort, ook de technologen medische beeldvorming en de technologen medisch laboratorium op dezelfde wijze als hen werden gediscrimineerd.

De wetgever besliste evenwel de regeling van verworven rechten aan te passen door een wijziging van artikel 153, § 3, van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015, bij artikel 77 van de wet van 17 juli 2015 houdende diverse bepalingen inzake gezondheid : voortaan steunt de regeling van de verworven rechten ten voordele van de technologen op de datum van 2 december 2013, te weten de inwerkingtreding van de erkenningsprocedure, waarbij in de parlementaire voorbereiding van die bepaling het bestaan wordt erkend van een discriminatie die voortvloeit uit de aanneming en de late inwerkingtreding van het besluit van 18 november 2004. Identieke overwegingen gelden voor de regeling van de verworven rechten die van toepassing is op de farmaceutisch-technisch assistenten.

A.4.5. De mogelijkheid om zijn erkenning te verliezen indien men de activiteit niet meer uitoefent, of de noodzaak van een permanente vorming, die door de Ministerraad worden vermeld, zijn volledig naast de kwestie wat een vrijstelling van erkenning betreft.

Ten slotte hebben de personen op wie de prejudiciële vraag betrekking heeft, ondanks het ontbreken van een reglementair kader, de continuïteit van een functionele openbare dienst verzekerd, door in te staan voor de medische opvolging, ten gunste van de gebruikers van de ziekenhuizen die hen tewerkstellen. De eisers voor de verwijzende rechter zien niet in hoe men hun zou kunnen verbieden een beroep te blijven uitoefenen dat zij jarenlang hebben uitgeoefend, tot tevredenheid van hun werkgever, zolang zij niet geslaagd zijn voor soms zware theoretische en praktische opleidingen, en dat zelfs terwijl zij bijscholing hebben gevolgd die een bijwerking van hun kennis verzekeren.

- B -

B.1.1. Artikel 6 van het koninklijk besluit nr. 78 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen (hierna : koninklijk besluit nr. 78), zoals gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 19 december 1990 « tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de geneeskunst, de verpleegkunde, de

paramedische beroepen en de geneeskundige commissies met het oog op de bescherming van de beroepstitels van medici en paramedici » (hierna : de wet van 19 december 1990), bepaalt :

« De Koning kan, overeenkomstig de bepalingen van artikel 46, de voorwaarden bepalen waaronder de apothekers, op eigen verantwoordelijkheid en onder eigen toezicht, helpers kunnen belasten met het verrichten van bepaalde handelingen die betrekking hebben op de artseneerbereidkunde.

De lijst van die handelingen, de uitvoeringsmodaliteiten ervan, alsook de vereiste kwalificatievoorwaarden van de helpers worden door de Koning vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van artikel 46bis, § 2 ».

Op grond van artikel 22, 3°, van het koninklijk besluit nr. 78 valt de uitvoering van de bij artikel 6 van het koninklijk besluit nr. 78 bedoelde handelingen onder de uitoefening van een paramedisch beroep.

B.1.2. Onder een hoofdstuk II, getiteld « De uitoefening van de paramedische beroepen », bepalen de artikelen 22bis en 23 van het koninklijk besluit nr. 78, zoals respectievelijk ingevoegd en gewijzigd bij de artikelen 4 en 5 van de wet van 19 december 1990 :

« Art. 22bis. De Koning stelt de lijst vast van de paramedische beroepen.

Art. 23. § 1. De Koning kan, overeenkomstig de bepalingen van artikel 46bis, § 2, de in artikel 22, 1° bedoelde prestaties nader bepalen en de voorwaarden vaststellen waaronder zij moeten worden uitgevoerd.

Hij kan eveneens, overeenkomstig de bepalingen van artikel 46bis, § 2, de vereiste kwalificatievoorwaarden bepalen waaraan de personen moeten voldoen die deze prestaties verrichten.

§ 2. De Koning kan, op advies van de Nationale Raad voor de paramedische beroepen, de beroepstitels bepalen waaronder de betrokkenen de bij artikel 22 bedoelde prestaties en handelingen verrichten ».

B.1.3. Ter uitvoering van die bepalingen is het koninklijk besluit van 5 februari 1997 « betreffende de beroepstitel en de kwalificatievereisten voor de uitoefening van het beroep van farmaceutisch-technisch assistent en houdende vaststelling van de lijst van handelingen waarmee deze laatste door een apotheker kan worden belast » (hierna : koninklijk besluit van 5 februari 1997) bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* op 2 juli 1997 en in werking getreden op 12 juli 1997.

Artikel 3 van het koninklijk besluit van 5 februari 1997 bepaalt :

« Het beroep van farmaceutisch-technisch assistent mag slechts worden uitgeoefend door personen die voldoen aan de volgende voorwaarden :

1°- ofwel houder zijn van een diploma dat een opleiding bekroont van hoger secundair onderwijs, waarvan het programma op zijn minst omvat :

a) een theoretische opleiding in :

- Fysiologie, anatomie, biologie;
- Studie van aliphatische en aromatische organische geneesmiddelen;
- Farmacologie (farmacodynamie);
- Toxicologie;
- Fysica;
- Studie van minerale geneesmiddelen;
- Deontologie;

b) een theoretische en praktische opleiding in :

- Galenica (inbegrepen steriliteit en microbiologie);
- Lezen van voorschriften;
- Farmaceutische wetgeving en tarificatie;
- Farmacognosie;
- Analytische scheikunde;

- ofwel houder zijn van een diploma dat een opleiding bekroont van hoger secundair onderwijs en bovendien met vrucht een op zijn minst evenwaardige specifieke opleiding gevolgd hebben in een inrichting opgericht, gesubsidieerd of erkend door de bevoegde overheid, waarvan het programma minstens de hogervermelde theoretische opleiding en theoretische en praktische opleiding omvat;

2° met vrucht een stage doorlopen in een apotheek die tenminste 300 uren [moet] bedragen;

3° hun beroepskennis en -vaardigheden via bijscholing onderhouden en bijwerken, om een beroepsuitoefening op een optimaal kwaliteitsniveau mogelijk te maken.

De hierboven bedoelde bijscholing moet bestaan uit persoonlijke studie en deelname aan vormingsactiviteiten ».

De handelingen waarmee een apotheker met toepassing van artikel 6, eerste lid, van het koninklijk besluit nr. 78 een farmaceutisch-technisch assistent kan belasten, zijn opgesomd in de bijlage bij het voormelde koninklijk besluit van 5 februari 1997 :

« - Het ontvangen en registreren van geneeskundige voorschriften onder gelijk welke vorm;

- Het afleveren van geneesmiddelen overeenkomstig de wetten en geldende regels;

- Het inlichten van de patiënten betreffende het adequaat en veilig gebruik van de geneesmiddelen;

- Het registreren en identificeren van de grondstoffen;

- Het uitvoeren van magistrale bereidingen;

- Het voorlichten van stagiairs ‘ farmaceutisch-technisch assistent ’ met betrekking tot het werk in de apotheek ».

B.2.1. Naast de kwalificatievoorwaarden voorziet het koninklijk besluit nr. 78 eveneens in een erkenningsvereiste voor de beoefenaars van paramedische beroepen.

Zoals vervangen bij artikel 177 van de wet van 25 januari 1999 houdende sociale bepalingen (hierna : de wet van 25 januari 1999) bepaalt artikel 24 van het koninklijk besluit nr. 78 :

« § 1. Buiten de beoefenaars, bedoeld in artikel 2, § 1, en de artikelen 3, 4 en 21*bis* voor wat betreft de prestaties verbonden aan hun respectieve kunst, mag niemand prestaties verrichten die nader bepaald zijn ter uitvoering van artikel 23, § 1, of handelingen uitvoeren die bedoeld zijn bij artikel 22, 2° en 3°, die niet houder is van een erkenning afgegeven door de minister tot wiens bevoegdheid de Volksgezondheid behoort.

§ 2. De Koning bepaalt, op advies van [de] Nationale Raad van de paramedische beroepen, de voorwaarden en de regels tot het verkrijgen, het behouden en het intrekken van de in § 1 bedoelde erkenning.

Deze erkenning mag enkel toegekend worden aan personen die voldoen aan de vereiste kwalificatievoorwaarden die nader bepaald zijn ter uitvoering van artikel 23, § 1, of ter uitvoering van artikel 22, 2° en 3° ».

B.2.2. Zoals gewijzigd bij artikel 179 van de wet van 25 januari 1999 bepaalt artikel 25, § 1, van het koninklijk besluit nr. 78 :

« Niemand mag een beroepstitel dragen die betrekking heeft op één van de prestaties die nader bepaald zijn ter uitvoering van artikel 23, § 1, of op handelingen die bedoeld zijn bij artikel 22, 2° en 3°, zo hij niet houder is van de erkenning bedoeld in artikel 24, § 1 ».

B.2.3. Teneinde rekening te houden met de situatie van de personen die, vóór de nieuwe reglementering, een paramedisch beroep uitoefenden zonder houder te zijn van het vereiste diploma en zonder over een erkenning te beschikken, is in het koninklijk besluit nr. 78 een overgangsbepaling opgenomen.

Zoals ingevoegd bij artikel 16 van de wet van 19 december 1990, vervolgens vervangen bij artikel 180 van de wet van 25 januari 1999 en gewijzigd bij artikel 57 van de wet van 10 augustus 2001, bepaalt artikel 54ter, § 3, van het koninklijk besluit nr. 78 :

« In afwijking van artikel 24, § 1, mogen personen die niet voldoen aan de in artikel 24, § 2, tweede lid, gestelde kwalificatievoorwaarden maar die, op het moment waarop de lijst van de prestaties of de lijst van de handelingen in verband met het paramedisch beroep waartoe zij behoren gepubliceerd wordt, sinds minstens drie jaar deze prestaties of handelingen hebben uitgevoerd, dezelfde werkzaamheden blijven verrichten onder dezelfde voorwaarden als de beoefenaars van de paramedische beroepen die zulke prestatie[s] of handelingen uitvoeren.

In afwijking van artikel 24, § 1, mogen personen die niet voldoen aan de in artikel 24, § 2, tweede lid, gestelde kwalificatievoorwaarden voor hun paramedisch beroep, waarvoor geen opleiding bestaat in de zin van bovengenoemde bekwaamheidseisen, dezelfde werkzaamheden blijven verrichten onder dezelfde voorwaarden als de beoefenaars van de paramedische beroepen die zulke prestaties of handelingen uitvoeren, voorzover zij op het moment waarop de eerste diploma's worden uitgereikt die een opleiding bekronen die overeenstemt met de in artikel 24, § 2, tweede lid, bedoelde voorwaarden, deze prestaties of handelingen uitvoeren.

Op straffe van verlies van het voordeel verleend bij de bepaling van het eerste of tweede lid van deze paragraaf, moeten zij zich bij de minister tot wiens bevoegdheid de Volksgezondheid behoort, bekend maken volgens een door de Koning vastgestelde procedure; bij deze gelegenheid vermelden zij de werkzaamheden waarvoor zij het voordeel van de verkregen rechten inroepen. De door de Koning bepaalde procedure zal onder meer de wijze vaststellen waarop het bewijs van de uitvoering van de in het eerste lid bedoelde prestaties of handelingen moet worden geleverd ».

De prejudiciële vraag heeft betrekking op het eerste lid van die bepaling.

B.2.4. De artikelen 24, 25, § 1, en 54ter, § 3, van het koninklijk besluit nr. 78, zoals respectievelijk vervangen en gewijzigd bij de artikelen 177, 179 en 180 van de wet van 25 januari 1999, zijn, voor de farmaceutisch-technisch assistenten, in werking getreden op 18 augustus 2009, overeenkomstig artikel 1 van het koninklijk besluit van 6 juli 2009 « tot vaststelling van de datum van het inwerkingtreden van de artikelen 177, 179 en 180 van de wet van 25 januari 1999 houdende sociale bepalingen, voor het beroep van farmaceutisch-technisch assistent », genomen op grond van artikel 183 van de wet van 25 januari 1999.

B.3.1. Zoals artikel 54ter, § 3, derde lid, van het koninklijk besluit nr. 78 bepaalt, moeten de personen die die overgangsregeling willen genieten, zich bekendmaken bij de minister tot wiens bevoegdheid de volksgezondheid behoort, volgens een door de Koning vastgestelde procedure, en bij die gelegenheid de werkzaamheden vermelden waarvoor zij het voordeel van de verworven rechten invoeren.

B.3.2. Artikel 7, § 4, van het koninklijk besluit van 18 november 2004 « betreffende de erkenning van de beoefenaars van de paramedische beroepen » heeft de procedure vastgesteld waarmee de beoefenaars van paramedische beroepen het voordeel van de regeling van de verworven rechten kunnen aanvragen.

Krachtens artikel 1 van het koninklijk besluit van 12 juli 2009 « tot vaststelling van de datum van het inwerkingtreden van het koninklijk besluit van 18 november 2004 betreffende de erkenning van de beoefenaars van de paramedische beroepen, voor het beroep van farmaceutisch-technisch assistent » is het voormelde koninklijk besluit van 18 november 2004 in werking getreden op 1 september 2010 voor het beroep van farmaceutisch-technisch assistent.

B.4.1. Bij het koninklijk besluit van 10 mei 2015 « houdende coördinatie van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen », bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 18 juni 2015 en in werking getreden op 28 juni 2015, is de inhoud van artikel 54ter van het koninklijk besluit nr. 78 voortaan opgenomen in artikel 153 van de wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen, gecoördineerd op 10 mei 2015 (hierna : gecoördineerde wet van 10 mei 2015).

Artikel 153, § 3, eerste lid, van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 bepaalt :

« In afwijking van artikel 72, § 1, mogen personen die niet voldoen aan de in artikel 72, § 2, tweede lid, gestelde kwalificatievoorwaarden maar die, op het moment waarop de lijst van de prestaties of de lijst van de handelingen in verband met het paramedisch beroep waartoe zij behoren gepubliceerd wordt, sinds minstens drie jaar deze prestaties of handelingen hebben uitgevoerd, dezelfde werkzaamheden blijven verrichten onder dezelfde voorwaarden als de beoefenaars van de paramedische beroepen die zulke prestaties of handelingen uitvoeren ».

De artikelen 6, 22*bis*, 23, 24 en 25 van het koninklijk besluit nr. 78 zijn respectievelijk de artikelen 24, 70, 71, 72 en 73 van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 geworden.

B.4.2. Het Hof spreekt zich bijgevolg uit over artikel 54*ter*, § 3, eerste lid, van het koninklijk besluit nr. 78 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen, dat artikel 153, § 3, eerste lid, van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen is geworden.

B.5.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op de bestaanbaarheid van artikel 54*ter*, § 3, eerste lid, van het koninklijk besluit nr. 78 (thans : artikel 153, § 3, eerste lid, van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015) met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 23, derde lid, 1°, van de Grondwet en met artikel 6 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, in zoverre die bepaling van de personen die niet voldoen aan de in artikel 24, § 2, tweede lid, gestelde kwalificatievoorwaarden eist dat zij, om hun activiteit voort te zetten onder dezelfde voorwaarden als de beoefenaars die over een erkenning beschikken, drie jaar ervaring hebben op datum van 2 juli 1997, terwijl de erkenningsprocedure pas op 1 september 2010 effectief is geworden.

In de prejudiciële vraag wordt het Hof verzocht na te gaan of de in het geding zijnde bepaling een discriminatie invoert in zoverre zij uitsluitend rekening houdt met de beroepservaring van de betrokkenen vóór 2 juli 1997, zodat die bepaling « enerzijds, de personen die op datum van 2 juli 1997 over drie jaar ervaring beschikten, die verworven rechten kunnen genieten los van hun (eventuele) latere ervaring (tussen 1997 en 2010) en, anderzijds, de personen die op datum van 2 juli 1997 niet over drie jaar ervaring beschikten,

die geen verworven rechten kunnen genieten terwijl zij op datum van 1 september 2010 over drie jaar (of zelfs meer) ervaring beschikken » verschillend behandelt.

B.5.2. Het geschil voor de verwijzende rechter betreft farmaceutisch-technisch assistenten die in ziekenhuizen werken en die om het voordeel van de verworven rechten verzoeken.

Het Hof beperkt zijn onderzoek derhalve tot dat paramedisch beroep.

B.6.1. De algemene doelstelling van de wet van 19 december 1990 bestond erin « het statuut van de paramedische beroepen in het perspectief van de Europese Eenheidsmarkt te beschermen » (*Parl. St.*, Kamer, 1989-1990, nr. 1256/3, p. 10) en te waken over de kwaliteit van de paramedische prestaties. Om die doelstelling te bereiken, werd de uitoefening van paramedische beroepen voorbehouden aan de personen die over de vereiste kwalificaties beschikken. In de ogen van de wetgever diende te worden gewaarborgd dat de personen die paramedische prestaties zouden verrichten, daartoe bekwaam waren en bijgevolg een voldoende opleiding hadden gekregen.

B.6.2. In het licht van die doelstellingen strekte de wet van 19 december 1990 ertoe een deelname mogelijk te maken van de vertegenwoordigers van de betrokken paramedische beroepen in de procedure voor het definiëren van de kwalificatievoorwaarden, titels en prestaties van elk paramedisch beroep (*Parl. St.*, Kamer, 1989-1990, nr. 1256/3, p. 10).

Op grond van artikel 46*bis* van het koninklijk besluit nr. 78 werd de Technische Commissie voor de paramedische beroepen bijgevolg verzocht een eensluidend advies uit te brengen over, met name, de koninklijke besluiten tot vaststelling van de lijst van de prestaties en kwalificatievoorwaarden bepaald in artikel 23, § 1, van het koninklijk besluit nr. 78. Daarnaast was ook voorzien in het advies van de Nationale Raad voor de paramedische beroepen in het kader van de vaststelling, bij koninklijk besluit, van de beroepstitels waaronder de betrokkenen de paramedische prestaties verrichten (artikel 23, § 2, van het koninklijk besluit nr. 78).

B.6.3. Zoals ingevoegd bij artikel 16 van de wet van 19 december 1990, in werking op 8 januari 1991, bepaalde artikel 54ter van het koninklijk besluit nr. 78, in de oorspronkelijke versie ervan :

« § 1. De personen die niet voldoen aan de in artikel 23 gestelde bekwaamheidseisen maar die, wanneer de lijst van de technische prestaties voor hun beroep gepubliceerd wordt, sinds minstens drie jaar tewerkgesteld geweest zijn, mogen dezelfde werkzaamheden blijven verrichten onder dezelfde voorwaarden als de beoefenaars van de paramedische beroepen die zulke prestaties uitvoeren.

§ 2. Op straffe van verlies van het voordeel verleend bij de bepaling van § 1 van dit artikel, moeten zij zich bij de bevoegde geneeskundige commissie bekend maken na een door de Koning vastgestelde procedure; bij deze gelegenheid vermelden zij de werkzaamheden waarvoor zij het voordeel van verkregen rechten inroepen. De door de Koning bepaalde procedure zal onder meer de wijze vaststellen waarop het bewijs van de uitvoering van de in § 1 bedoelde handelingen moet worden geleverd ».

B.6.4. In de parlementaire voorbereiding van de wet van 19 december 1990, die de overgangsregeling van verworven rechten bepaald in artikel 54ter van het koninklijk besluit nr. 78 heeft ingevoerd, werd verklaard dat die regeling, die het oorspronkelijk mogelijk maakte af te wijken van de opgelegde kwalificatievoorwaarden, geïnspireerd was op die welke voorheen voor de verpleegkundigen werd uitgewerkt (*ibid.*, p. 5) :

« Zoals reeds het geval was voor de verpleegkundige beroepen, moeten maatregelen worden genomen teneinde verworven rechten te kunnen toekennen aan de personen die niet voldoen aan de vereiste bekwaamheidsvoorwaarden en handelingen verrichten die zijn voorbehouden aan de houders van een paramedische titel.

Daar die personen hun activiteiten kunnen uitoefenen buiten de verzorgingsinstellingen en de geneesheer- of tandartspraktijken, kan men niet van hun eisen dat ze op deze plaatsen gewerkt hebben. De Koning moet bijgevolg gemachtigd worden de procedure vast te stellen tot toekenning van deze verworven rechten [...] » (*Parl. St.*, Senaat, 1988-1989, nr. 779/2, p. 14).

Met betrekking tot die overgangsregeling is voorts gepreciseerd :

« Volgens de Minister dient aan de personen die hun beroep reeds gedurende een zekere tijd beoefenen, de mogelijkheid te worden gegeven daarmee door te gaan.

Het probleem rijst in het bijzonder voor de kinesitherapeuten, de masseurs, de pedicures en de beoefenaars van de podologie.

In dit verband kan verwezen worden naar de oplossing die indertijd voor de verplegers werd gevonden » (*ibid.*, p. 16).

B.6.5. Teneinde de activiteiten te bepalen die onder de paramedische beroepen ressorteren en die dus zijn voorbehouden aan bepaalde personen, heeft de wetgever aan de Koning de zorg overgelaten om, enerzijds, de lijst van de paramedische beroepen vast te stellen (artikel 22*bis* van het koninklijk besluit nr. 78) en, voor elk paramedisch beroep, de kwalificaties, titels en prestaties van de paramedische beroepen te bepalen (artikel 23 van het koninklijk besluit nr. 78), en, anderzijds, de procedure te regelen met het oog op het verkrijgen van het voordeel van de verworven rechten, waardoor kan worden afgeweken van de kwalificatievoorwaarden van artikel 23 van het koninklijk besluit nr. 78 (vroeger artikel 54*ter* van het koninklijk besluit nr. 78).

B.7.1. De wet van 25 januari 1999 heeft vervolgens, in artikel 24 van het koninklijk besluit nr. 78, een vereiste ingevoerd van een erkenning die door de minister van Volksgezondheid wordt verleend om prestaties of handelingen te mogen verrichten die onder een paramedisch beroep ressorteren :

« De adviezen hieromtrent dienen gegeven te worden door de provinciale geneeskundige commissies die zullen nagaan of de voorgelegde opleiding en titels wel conform zijn. Op dit ogenblik houden deze provinciale geneeskundige commissies er elk een eigen interpretatie op na. Het is de bedoeling om, via de erkenning door Volksgezondheid, meer uniformiteit te creëren in deze opleidingen » (*Parl. St.*, Senaat, 1998-1999, nr. 1-1175/3, p. 26).

B.7.2. De oorspronkelijke tekst van artikel 54*ter* van het koninklijk besluit nr. 78 werd bijgevolg aangepast en aangevuld opdat een erkenning, bij wijze van overgangsmaatregel, zou kunnen worden verleend aan de in die bepaling vermelde personen (*Parl. St.*, Kamer, 1997-1998, nr. 1722/1, p. 70) en opdat de personen die, in de overgangsregeling zoals die welke bij de wet van 19 december 1990 was ingevoerd, niet voldoen aan de overeenkomstig artikel 23 van het koninklijk besluit nr. 78 opgelegde kwalificatievoorwaarden, zouden kunnen worden vrijgesteld van een erkenning :

« De Nederlandse en de Franse tekst zijn op elkaar afgestemd en er wordt duidelijk verwezen naar zowel de technische prestaties als naar de toevertrouwde handelingen. De aanvragen voor het verkrijgen van de verworven rechten moeten ingediend worden bij de minister tot wiens bevoegdheid de Volksgezondheid behoort » (*ibid.*, pp. 70-71).

B.7.3. De Koning is bijgevolg ertoe gemachtigd om, op advies van de Nationale Raad voor de paramedische beroepen, de voorwaarden en de regels te bepalen tot het verkrijgen, het behouden en het intrekken van de erkenning (artikel 24, § 2, eerste lid, van het koninklijk besluit nr. 78, zoals vervangen bij artikel 177 van de wet van 25 januari 1999), alsook de procedure om de verworven rechten te genieten (artikel 54*ter* van het koninklijk besluit nr. 78, zoals vervangen bij artikel 180 van de wet van 25 januari 1999).

B.8.1. Uit hetgeen voorafgaat, vloeit voort dat, voor de paramedische beroepen, de wetgever de Koning ertoe heeft gemachtigd de kwalificatievoorwaarden en de lijsten van de prestaties die onder elk paramedisch beroep ressorteren, te bepalen (artikel 23 van het koninklijk besluit nr. 78), en de erkenningsvoorwaarden en -procedure te regelen (artikel 24 van het koninklijk besluit nr. 78), alsook de procedure om de verworven rechten te genieten (artikel 54*ter* van het koninklijk besluit nr. 78).

B.8.2. Voor het beroep van farmaceutisch-technisch assistent zijn de kwalificatievoorwaarden en de lijst van de handelingen die onder het beroep ressorteren, vastgesteld bij het koninklijk besluit van 5 februari 1997, bekendgemaakt op 2 juli 1997 en in werking getreden op 12 juli 1997.

De erkenningsprocedure en de procedure om het voordeel van de verworven rechten te genieten, zijn vastgesteld bij het koninklijk besluit van 18 november 2004, voor het beroep van farmaceutisch-technisch assistent in werking getreden op 1 september 2010.

B.9.1. Aanvankelijk voorzag artikel 54*ter* van het koninklijk besluit nr. 78, zoals ingevoegd bij de wet van 19 december 1990, in een overgangsregeling die de personen die niet voldeden aan de kwalificatievoorwaarden maar op het ogenblik van de bekendmaking van de lijst van de technische handelingen van het paramedisch beroep waartoe zij behoren, die handelingen gedurende minstens drie jaar hadden verricht, toeliet dezelfde activiteiten verder uit te oefenen.

De wet voorzag ook erin dat de Koning een procedure moest vaststellen waarmee de betrokkenen zich moesten bekendmaken bij de bevoegde medische commissie en de activiteiten moesten vermelden waarvoor zij het voordeel van de verworven rechten inriepen.

B.9.2. Wanneer hij een erkenningsvereiste heeft ingevoerd voor de uitoefening van de paramedische beroepen, heeft de wetgever de overgangsregeling gewijzigd. Het in het geding zijnde artikel 54ter, § 3, eerste lid, van het koninklijk besluit nr. 78, zoals vervangen bij de wet van 25 januari 1999, voorziet in een regeling die afwijkt van de erkenningsvereiste, ten behoeve van de personen die niet voldoen aan de kwalificatievoorwaarden maar die, op het ogenblik van de bekendmaking van de lijst van de prestaties of van de lijst van de handelingen van het paramedisch beroep waartoe zij behoren, die prestaties of die handelingen gedurende minstens drie jaar hadden verricht.

De Koning moest een procedure vaststellen waarmee de betrokkenen zich moesten bekendmaken bij de minister van Volksgezondheid en de activiteiten moesten vermelden waarvoor zij het voordeel van de verworven rechten inriepen. Die procedure trad evenwel pas op 1 september 2010 in werking voor het beroep van farmaceutisch-technisch assistent.

B.9.3. Elke overgangsregeling is beperkt in de tijd en doet een onderscheid ontstaan tussen de personen die die regeling kunnen genieten en de anderen. De wetgever zou aan de door hem vooropgestelde doelstelling om de uitoefening van de paramedische beroepen voor te behouden aan de personen die aan de opgelegde kwalificatievoorwaarden voldoen, voorbijgaan indien hij niet voorzag in een einddatum voor de overgangsregeling waarin artikel 54ter van het koninklijk besluit nr. 78 voorziet.

Door het einde van de overgangsregeling te verbinden met de datum van bekendmaking van de lijst van de prestaties of van de lijst van de handelingen van het paramedisch beroep waartoe zij behoren, te dezen 2 juli 1997, hanteert de wetgever een objectief criterium van onderscheid. Immers, vanaf de bekendmaking van het besluit van 5 februari 1997, dat ter uitvoering van de artikelen 6 en 23 van het koninklijk besluit nr. 78 de lijst van de handelingen van het beroep van farmaceutisch-technisch assistent vaststelt, wordt geacht dat de inhoud van dat paramedisch beroep bekend kan zijn.

B.9.4. Het staat in beginsel aan de wetgever te beoordelen of een wetswijziging moet samengaan met overgangsmaatregelen teneinde rekening te houden met de rechtmatige verwachtingen van de betrokken personen en het komt hem toe te bepalen onder welke voorwaarden en binnen welke termijnen in het voordeel van die personen van de nieuwe bepalingen zal kunnen worden afgeweken.

B.9.5. Het behoort niet tot de bevoegdheid van het Hof te beoordelen of de Koning Zijn bevoegdheden heeft overschreden door te dralen met de uitvoering van de bepalingen die de wetgever in 1990 en in 1999 heeft ingevoerd in het koninklijk besluit nr. 78. Het staat het Hof enkel te oordelen of de wetgever, door, met verwijzing naar de datum van bekendmaking, 2 juli 1997, van de lijst van de handelingen van het paramedisch beroep van farmaceutisch-technisch assistent, bij de wet van 25 januari 1999, in werking getreden op 18 augustus 2009 voor het beroep van farmaceutisch-technisch assistent, de datum vast te stellen waarop de betrokkenen hun paramedisch beroep gedurende drie jaar moeten hebben uitgeoefend, op onevenredige wijze afbreuk heeft gedaan aan de rechtmatige verwachtingen van die categorie van personen.

B.9.6. De mogelijkheid voor de Koning om voor elk paramedisch beroep de prestaties, kwalificatievoorwaarden en beroepstitels vast te stellen, is opgenomen in artikel 23 van het koninklijk besluit nr. 78 en de afwijking die is toegestaan ten behoeve van de personen die doen blijken van een tewerkstelling gedurende drie jaar, was geformuleerd in artikel 54ter, ingevoegd bij de wet van 19 december 1990 en vervangen bij de wet van 25 januari 1999. Die bepalingen zijn echter zonder uitwerking gebleven zolang de kwalificatievoorwaarden voor de uitoefening van het beroep van farmaceutisch-technisch assistent en de lijst van de handelingen waarmee die laatste door een apotheker kan worden belast, niet waren vastgesteld - hetgeen is gebeurd bij het koninklijk besluit van 5 februari 1997 - en zolang geen procedure was geregeld om het voordeel van de verworven rechten aan te vragen - hetgeen, voor het beroep van farmaceutisch-technisch assistent, is gebeurd bij het koninklijk besluit van 18 november 2004, in werking getreden op 1 september 2010.

B.9.7. Het is denkbaar dat de wetgever weigert rekening te houden met de personen die niet voldeden aan de opgelegde kwalificatievoorwaarden en na de inwerkingtreding van het koninklijk besluit van 5 februari 1997 in dienst zouden zijn genomen, aangezien dat besluit de lijst vaststelde van de handelingen die ressorteren onder het beroep van farmaceutisch-technisch assistent en de kwalificatievoorwaarden opsomde om die te mogen verrichten.

Door te eisen dat de tewerkstelling teruggaat tot drie jaar te rekenen vanaf 2 juli 1997 - terwijl het besluit van 5 februari 1997 pas op 12 juli 1997 in werking zal treden -, dat wil zeggen in een periode waarin het niet mogelijk was de precieze inhoud van het beroep van farmaceutisch-technisch assistent te kennen en waarin de betrokkenen geen enkele procedure werd geboden om zich ervan te vergewissen dat zij aan de bij artikel 54*ter*, § 3, opgelegde voorwaarde voldeden, heeft de wetgever echter een maatregel genomen die afbreuk kon doen aan de rechtmatige verwachtingen van de betrokkenen. Pas wanneer zij de inhoud van het koninklijk besluit van 5 februari 1997 en van de bijlage ervan kenden, alsook de activiteiten die in aanmerking worden genomen en de voorwaarden voor het aanvragen van het voordeel van de overgangsregeling, en wanneer zij beschikten over een procedure om het voordeel van de verworven rechten aan te vragen, hebben die personen, met kennis van zaken, kunnen beslissen ofwel om een beroep waarvan de uitoefening hun voortaan werd verboden, op te geven, ofwel om studies aan te vatten teneinde te voldoen aan de in artikel 3 van dat besluit opgesomde kwalificatievoorwaarden, waardoor zij in staat zouden zijn dat beroep verder uit te oefenen.

Door het retroactieve karakter ervan is de maatregel niet evenredig met het nagestreefde doel.

B.9.8. Bovendien, in tegenstelling tot wat in de prejudiciële vraag wordt aangegeven, kan het niet volstaan om gedurende drie jaar de handelingen van farmaceutisch-technisch assistent vóór 2 juli 1997 te hebben uitgeoefend, los van elke uitoefening van dat beroep na die datum, daar, in dat geval, de maatregel zelfs ten goede zou kunnen komen aan de personen die het beroep van farmaceutisch-technisch assistent tussen 1997 en 2010 niet meer zouden hebben uitgeoefend, hetgeen niet coherent zou zijn in een beroep waar de technieken, methodes en kennis onophoudelijk evolueren. De toepassing van artikel 54*ter* is afhankelijk van de voorwaarde dat de personen, op het ogenblik van hun aanvraag, nog de activiteiten uitoefenen waarvoor zij het voordeel ervan inroepen.

De enige mogelijke interpretatie van de in het geding zijnde bepaling heeft derhalve tot gevolg dat moet worden aangetoond dat de handelingen die ressorteren onder het beroep van farmaceutisch-technisch assistent, gedurende drie jaar werden uitgeoefend vóór 2 juli 1997, en dat bovendien die activiteiten waarop de aanvraag betrekking heeft, nog moeten worden uitgeoefend op het ogenblik dat die aanvraag wordt ingediend, terwijl die aanvraag pas vanaf

1 september 2010 kan worden ingediend, hetgeen erop neerkomt een ervaring van meer dan zestien jaar te eisen, terwijl een nuttige ervaring van drie jaar de gemiddelde duur overschrijdt van de studies die toelaten een getuigschrift te behalen van de opleiding die bij artikel 3 van het koninklijk besluit van 5 februari 1997 is vereist.

B.9.9.1. Voor het overige zij onderstreept dat de overgangsregeling, zoals die bij de in het geding zijnde bepaling is vastgesteld, pas uitwerking kon hebben op 1 september 2010, datum van inwerkingtreding van het koninklijk besluit dat de procedure regelt en de voorwaarden vaststelt voor het aanvragen van het voordeel van de verworven rechten.

Bijgevolg kan worden beschouwd dat de nuttige ervaring van drie jaar kan worden geëist met verwijzing naar die datum.

B.9.9.2. Het is overigens met de datum van inwerkingtreding van de procedure om het voordeel van de verworven rechten aan te vragen, dat de wetgever rekening heeft willen houden wanneer hij, bij artikel 77 van de wet van 17 juli 2015 houdende diverse bepalingen inzake gezondheid, artikel 153, § 3, van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 heeft gewijzigd voor de technologen medische beeldvorming en de technologen medisch laboratorium.

Die wijziging is verantwoord door overwegingen in verband met onder meer het verstrijken van een lange termijn sinds de bekendmaking van de koninklijke besluiten tot vaststelling van de kwalificatievoorwaarden voor beide beroepen (*Parl. St., Kamer, 2014-2015, DOC 54-1161/001, pp. 61-62*).

Die overwegingen kunnen worden getransponeerd naar het beroep van farmaceutisch-technisch assistent.

B.10. Hieruit vloeit voort dat de prejudiciële vraag bevestigend dient te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 54ter, § 3, eerste lid, van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen (thans : artikel 153, § 3, eerste lid, van de wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen, gecoördineerd op 10 mei 2015) schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre het van de farmaceutisch-technisch assistenten die niet voldoen aan de kwalificatievoorwaarden bepaald in artikel 23 van hetzelfde besluit, eist dat zij de prestaties of handelingen van hun paramedisch beroep hebben verricht gedurende minstens drie jaar op datum van 2 juli 1997 en niet op datum van 1 september 2010.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 30 juni 2016.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

J. Spreutels